

ΑΣΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ 2009

Κλάδος: ΠΕ 02 Φιλολόγων

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ερώτημα 1^ο

α) Στόχοι

- να γνωρίσουν οι μαθητές το στρατηγικό σχέδιο του Περικλή και να το εντάξουν στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο του Πελοποννησιακού πολέμου
- να αποτιμήσουν το ρόλο του Περικλή στην πρώτη φάση του πολέμου
- να εκτιμήσουν το ρόλο της προσωπικότητας στην Ιστορία

Φάση αφόρμησης ή προετοιμασίας:

Η ανάκληση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών μπορεί να αποτελέσει την αρχή της διδακτικής διαδικασίας. Στόχος είναι να εντοπιστεί το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται η στρατηγική του Περικλή. Ο καθηγητής μπορεί να επιλέξει και να συζητήσει με τους μαθητές κάποια από τα παρακάτω σημεία ή απλώς να αναφερθεί σ' αυτά, ανάλογα με το τι έχουν διδαχτεί προηγουμένως οι μαθητές

1. Η δημιουργία της αθηναϊκής συμμαχίας (συμμαχία της Δήλου)
2. Η κυριαρχία του Περικλή στα πολιτικά πράγματα της Αθήνας, η «ενός ανδρός αρχή» όπως τη χαρακτηρίζει ο Θουκυδίδης
3. Η μεταφορά του συμμαχικού ταμείου στην Ακρόπολη
4. Οι τριακοντούται σπονδαί και η «χρυσή» δεκαπενταετία (446-431) της διακυβέρνησης Περικλή
5. Τα χαρακτηριστικά της αθηναϊκής ηγεμονίας, η μορφή και η έκτασή της σε σχέση με την τοπικά περιορισμένη Πελοποννησιακή συμμαχία
6. Οι αφορμές και τα αίτια του πελοποννησιακού πολέμου

Ασφαλώς η συζήτηση μπορεί να ενισχυθεί από τη χρήση οποιασδήποτε μορφής επιπρόσθετων πηγών (π.χ. οι αναφορές του Θουκυδίδη, χάρτες κ.λ.π.)

(διάρκεια φάσης 10 λεπτά)

Διδακτική διαδικασία ή προσπέλαση

Τα χωρία και οι λέξεις στις οποίες πρέπει να εστιαστεί η προσοχή των μαθητών, ώστε να καταλήξουν στα ανάλογα συμπεράσματα και να αξιολογήσουν το στρατηγικό σχέδιο του Περικλή. Καλό θα ήταν πρώτα οι μαθητές να εντοπίσουν μόνοι τους τα χωρία και τις λέξεις (αφού πρόκειται και για μαθητές της Α΄ Λυκείου) και ύστερα να επακολουθήσει σχολιασμός μαζί με τον καθηγητή. Οι ερωτήσεις «ποιο ήταν το σχέδιο του Περικλή;» και με «ποια επιχειρήματα το υποστηρίζει,» μπορεί να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση της ανάδειξης των παραγόντων που καθόρισαν αυτή τη στρατηγική:

«αν εκείνοι.....ολόκληρη η Αττική», «να πλεύσουμε», να εγκαταλείψουμε...τους ανθρώπους», «να διαφυλάξουμε δε τη θάλασσα και την πόλη», «οι σύμμαχοί μας, η πηγή της δύναμής μας», «δε θα μείνουν ήσυχoi...εκστρατεύσουμε εναντίον τους»: το στρατηγικό σχέδιο του Περικλή περιλαμβάνει τον αντιπερισπασμό και τις ναυτικές επιχειρήσεις στην Πελοπόννησο σε περίπτωση σπαρτιατικής επίθεσης. Η πίστη στη δύναμη της αθηναϊκής συμμαχίας και η θαλάσσια υπεροχή της. Η συμβολή των συμμάχων στη δύναμη της Αθήνας, αλλά και ο κίνδυνος της αποστασίας τους αν η Αθήνα δεν έχει δυνατότητες ναυτικής δράσης (προηγούμενη εμπειρία αποστασιών Νάξου, Θάσου, Εύβοιας). Η αποφυγή της χερσαίας σύγκρουσης με τους Λακεδαιμόνιους και η επιλογή του ναυτικού αντιπερισπασμού

«γιατί εκείνοι...στεριά», «εμείς έχουμε πολλή γη στα νησιά και τη στεριά»: σαφής αναφορά στην αθηναϊκή ηγεμονία και την εξάπλωσή της στο Αιγαίο (συμμαχία της Δήλου) σε αντίθεση με το περιορισμένο εύρος της Πελοποννησιακής συμμαχίας. Υποδήλωση της αθηναϊκής περηφάνιας (ίσως και αλαζονείας;) στα πρώτα χρόνια του πολέμου.

«σπουδαίο πράγμα η κυριαρχία στη θάλασσα» : η διαχρονική θαλάσσια κυριαρχία της Αθήνας μπορεί να αποτελέσει θέμα προς συζήτηση

«δεν πρέπει να θρηνούμε...αλλά τους ανθρώπους»: ένδειξη στοιχείου της προσωπικότητας του ηγέτη Περικλή. Σημασία και κέντρο της πολιτικής του οι άνθρωποι. Σύνδεση με αθηναϊκή δημοκρατία

(διάρκεια 25 λεπτά)

Εμπέδωση

Η εμπέδωση κατά τη διάρκεια της διδακτικής ώρας μπορεί να περιλαμβάνει μια σύντομη συζήτηση με δυο σκέλη: α) αξιολόγηση του στρατηγικού σχεδίου του Περικλή, β) αξιολόγηση του Περικλή και ευρύτερα προσωπικότητας στη διαμόρφωση της Ιστορίας.

Δεν αποκλείονται φυσικά και άλλοι τρόποι όπως δημιουργία φύλλου αξιολόγησης με συγκεκριμένες ερωτήσεις σε σχέση με το παράθεμα.

(διάρκεια 10 λεπτά)

β) Τα θέματα των ομαδικών εργασιών (επειδή είμαστε στο Λύκειο γραπτές χωρίς να αποκλείονται εργασίες δεξιοτήτων, όπως για παράδειγμα παρουσιάσεις με Η/Υ, ή η κατασκευή χαρτών με τη δράση των Αθηναίων και των Πελοποννησίων) μπορεί να προέρχονται από την παραπάνω ανάλυση, αλλά και το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο.

Πραγματοποιούνται στο πλαίσιο που υπαγορεύεται από τις παιδαγωγικές αρχές πραγματοποίησης ομαδικών εργασιών. Χωρίζονται οι ομάδες, επιλέγουν το θέμα, συνεργάζονται με τον καθηγητή, χρησιμοποιούν πηγές που μπορεί να βρουν είτε σε βιβλιοθήκες είτε στο διαδίκτυο (με την ενθάρρυνση και τη διαμεσολάβηση του καθηγητή). Εναλλακτικά οι ομαδικές εργασίες μπορεί να εντάσσονται σε ευρύτερα projects.

Ενδεικτικά θέματα:

1. Η Αθήνα στην πρώτη φάση του πελοποννησιακού πολέμου. Στόχοι: να αναδειχτεί η κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Αθήνα στην αρχή του πολέμου, στο απόγειο της δύναμής της σε σχέση και με τη συμμαχία της Δήλου. «Αετόν εν νεφέλαις» την αποκαλεί το μαντείο των Δελφών.
2. Ο Περικλής ως πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης. Στόχος να αξιολογηθεί η προσωπικότητα του Αθηναίου πολιτικού, αλλά και ο τρόπος σκέψης του σε συνάρτηση με το στρατηγικό σχέδιο που προτείνει. Το αποτέλεσμα του στρατηγικού σχεδίου. Τι έγινε τελικά;
3. Η Πελοποννησιακή συμμαχία. Μια ματιά και στους αντίπαλους της Αθήνας. Στόχος η γνωριμία και η αξιολόγηση των αντιπάλων. Παρουσίαση των σχεδίων και της δράσης τους.
4. Η επίδοση στη ναυτιλία ως στοιχείο δύναμης στον αρχαίο και στο σύγχρονο κόσμο (εδώ θα μπορούσε να αναπτυχθεί ένα σχέδιο εργασίας όπου θα εντάσσονταν όλες οι ομάδες αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους). Στόχος: η ανάδειξη της σημασίας της ναυτιλίας και της ναυτικής δύναμης στον πόλεμο και την ειρήνη.

Ερώτημα 2^ο

α) Στόχοι

- να αναδείξουν οι μαθητές τους παράγοντες οι οποίοι καθόρισαν τη σύνδεση της χώρας μας με την ΕΟΚ.
- να αξιολογήσουν τη συμβολή αυτών των παραγόντων στην ανάπτυξη και στον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας και της Ελλάδας γενικότερα

Φάση αφόρμησης ή προετοιμασίας:

Θα πρέπει να αναδειχθούν όλα εκείνα τα σημεία που οδήγησαν στη δημιουργία της ΕΟΚ και την ένταξη της Ελλάδας σ' αυτήν (θεωρία του λειτουργισμού, ΕΚΑΧ, σχέδιο Σουμάν και επιτροπή Σπάακ, ίδρυση ΕΟΚ στη Ρώμη, χώρες που αρχικά συμμετείχαν, συμφωνία σύνδεσης Ελλάδας – ΕΟΚ, ένταξη Ελλάδας στην ΕΟΚ). Η ανάκληση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών είναι εδώ σημαντική. Υπάρχει, όμως, η δυνατότητα να ξεκινήσει κανείς τη διδασκαλία βιωματικά από τις σύγχρονες αντιλήψεις των μαθητών της Γ' Λυκείου για την Ε.Ε. και το πώς αξιολογούν τη συμμετοχή της Ελλάδας σ' αυτήν (διάρκεια 10-15 λεπτά)

Διδακτική διαδικασία ή προσπέλαση

Το κείμενο του Π. Παπαληγούρα κινείται γύρω από τον άξονα ότι ο περιορισμός της οικονομικής δραστηριότητας στον προστατευτισμό της εσωτερικής αγοράς δε συνιστά ανάπτυξη (1^η παράγραφος, «*μικράς και προστατευομένης υπό υψηλών δασμολογικών τειχών εσωτερικής αγοράς*».) και ότι ο εκσυγχρονισμός περνά μέσα από τη δημιουργία μιας διεθνούς, ευρωπαϊκής αγοράς (3^η παράγραφος, «*Ο εκσυγχρονισμός [...] της οικονομίας μας [...] είναι απλούστατα, εντός της στενής περιοχής της ελληνικής αγοράς, ανέφικτος*»). Ο εκσυγχρονισμός [...] της οικονομίας μας [...] είναι απλούστατα, εντός της στενής περιοχής της ελληνικής αγοράς, ανέφικτος.

Τι προσφέρει η επιλογή της Ελλάδας για σύνδεση με την κοινή αγορά;

1. «*η παροχή των μεγίστων αντικειμενικών δυνατών κοινωνικών αμοιβών είχε ως προϋπόθεσιν την διεύρυνσιν των εθνικών αγορών και, επομένως, τον σχηματισμόν κοινής ευρωπαϊκής αγοράς*»: ακόμα και τα τεχνολογικά προηγμένα κράτη επέλεξαν την κοινή αγορά διότι μόνο μέσω της υπέρβασης των εθνικών αγορών επιτυγχάνονται οι μέγιστες δυνατές κοινωνικές αμοιβές.
2. «*Εις την αύξησιν των πάσης φύσεως αμοιβών εργασίας των γεωργών, των εργατοϋπαλλήλων, των τεχνικών, των επιχειρηματιών αποβλέπει πρωτίστως η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότης και μάλιστα διά της εφαρμογής της μόνης προσφερομένης ρεαλιστικής μεθόδου, διά της αυξήσεως, δηλαδή, της παραγωγικότητος*»: αύξηση των αμοιβών των κυριότερων παραγωγικών τάξεων μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας
3. Ο εκσυγχρονισμός [...] της οικονομίας μας [...]...*πρώτοι*: τελικός στόχος ο πολυπόθητος εκσυγχρονισμός της ελληνικής οικονομίας

4. Οι επιτευχθέντες, διά της συμφωνίας της συνδέσεως, όροι...υπέρ της Ελλάδος προνομιακόν καθεστώς...εξομοιούμεθα, από απόψεως δικαιωμάτων...Δεν εξομοιούμεθα όμως, από απόψεως υποχρεώσεων, ει μη μόνον σταδιακώς...προνομιακόν μεταβατικόν καθεστώς...βραδύν τον δασμολογικόν μας αφοπλισμόν.»: οι όροι σύνδεσης ευνοϊκοί για την Ελλάδα

(διάρκεια 20-25 λεπτά)

Εμπέδωση

Η αξιολόγηση της συμφωνίας σύνδεσης με τους όρους και τις προϋποθέσεις που εκτίθενται από τον Π. Παπαληγούρα, με αξιοποίηση και των γνώσεων των μαθητών για την Ε.Ε. για τις σημερινές της διαστάσεις μπορεί αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης. Οι κοινωνικές επιπτώσεις της κοινής αγοράς είναι σημείο προς συζήτηση.

(διάρκεια 10 λεπτά)

β) Για τις ομαδικές εργασίες ισχύει ότι και το Β του πρώτου θέματος.

Πιθανά θέματα: «η πορεία της Ελλάδας προς την ευρωπαϊκή ένταξη», «η πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση: κριτική προσέγγιση των μεγάλων σταθμών αυτής της ενοποίησης και η θέση της Ελλάδας», «θεωρείτε δικαιωμένη σήμερα την πολιτική απόφαση της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας»

Ο στόχος των εργασιών δεν αποσκοπεί στην απλή παράθεση γεγονότων και αναφορά στις χρονολογικές φάσεις της ένταξης, αλλά και κριτική αποτίμηση της πορείας προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση και τη θέση της Ελλάδας σ' αυτήν με παράλληλη επισήμανση ενδεχόμενων πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων. Θα μπορούσε κανείς να χρησιμοποιήσει ως διακύβευμα τη γνωστή αναφορά στην «Ευρώπη των Λαών» και των κοινωνικών δικαιωμάτων σε αντιδιαστολή με την Ευρώπη των οικονομικών μεγεθών και ποια Ευρώπη δημιουργήθηκε τελικά.

Αξιολόγηση εργασιών και για τα δυο θέματα

Οι εργασίες αποσκοπούν στην καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης, αξιοποίηση ιστορικών πηγών, επαφή με ιστορική έρευνα, παραγωγή ιστορικού λόγου

Ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης (εκτός από τη μορφή και τη διάρθρωση):

- σχέση εργασίας με το θέμα
- κατανόηση εννοιών ιστορικού χώρου και χρόνου
- σωστή χρήση και αξιοποίηση ιστορικών όρων και εννοιών
- αξιοποίηση επιπλέον πηγών και διερεύνηση και της αντίθετης άποψης

- πρωτοτυπία, προσωπική έρευνα, ανάπτυξη επιχειρηματολογίας
- διαμόρφωση στάσεων και αξιών απέναντι στα υπό συζήτηση θέματα
- στοιχειώδης βιβλιογραφία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Γ. ΚΑΡΦΗ